

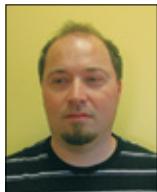
prav tako veliko ogroženih vrst živi na območjih Nature 2000, ki obsega 18 % površine EU. Nekatere države, npr. Velika Britanija, imajo nacionalne načrte varovanja čebel, večina držav, tudi Slovenija, pa ima samo nacionalni rdeči seznam čebel.

Pripravljavci seznama so pripravili tudi nabor priporočil. Zaradi pomanjkanja podatkov priporočajo razvoj sistematičnega monitoringa pestrosti in številnosti čebel na ravni držav in Evrope. Povečati bi bilo treba varovanje življenjskega prostora čebel, razviti nove

kmetijskookoljske sheme, ki bi bile namenjene prav zagotavljanju paše in gnezdenju divjih čebel. Več pozornosti bi bilo treba nameniti tudi raziskavam dejavnikov, ki ogrožajo čebele.

Rdeči seznam je pomemben prispevek k pregledu stanja čebel v Evropi in kot tak dobrodošel pripomoček pri argumentiranju nadaljnjih prizadevanj za ohranitev pestrosti čebel. Upam tudi, da bo očitno pomanjkanje podatkov dodatna spodbuda za okrepitev raziskav na tem področju. ■

DELO ČEBELARJA

Čebelarjeva opravila v decembru

Jure Justinek – Zgornja Ložnica, jure.justinek@czs.si

Koledarsko leto je naokoli in pred nami je praznični december. Čebele so se stisnile v gručo in tako bodo ostale vse do pomladi, ko se bo njihov razvoj začel na novo. Čebelar ta mesec pri čebelah nima kakega pomembnega dela, pravzaprav bo za čebele naredil še največ, če jih bo pustil pri miru. Izjema je zimsko zatiranje varoj, pri katerem pač ne gre drugače, kot da odpremo panje in opravimo to delo.

Zadnja leta zimsko zatiranje vedno izvajam ta mesec, saj so zime vse milejše in je novembra v čebelji družini še vedno zalega – vsaj na mojem območju je bilo tako tudi letos. Velja opozoriti, da je zimsko zatiranje varoj nujno, uspešno pa je le, če v družini ni več zalege. To poudarjam zato, da se resnično prepričamo o stanju v čebelji družini in da to delo opravimo natančno in nadvse skrbno. Za ta namen sam vedno uporabljam oksalno kislino po metodi kapanja, kot mi predpiše naša veterinarska stroka. **Letos je bilo v družinah neverjetno veliko varoj, razlogov za to pa je več.** Lanska zima je bila dokaj mila, zato so se čebele začele že zgodaj razvijati, enako pa velja tudi za varoje. Leto je bilo tudi razmeroma hladno in vlažno ter izjemno rojivo, vse to pa je koristilo razvoju varoj. **Že junija je bilo stanje v družinah skoraj alarmantno, pravzaprav takšno, kot je navadno šele avgusta. Kdor varoj letos vso sezono ni nadzoroval, je že ostal brez čebel. Žal ugotavljam, da je iz leta v leto težje čebelariti, saj se je vsako leto treba hitro prilagajati danim razmeram ter dosledno in pravočasno ukrepati.** Opažam tudi, da so zimske gruče v mojih panjih letos manjše kot navadno, to pa pomeni, da so varoje povzročile nekaj škode, a na srečo za zdaj še brez izgub.

Sočasno z zimskim zatiranjem varoj panje tudi opažim. Večina mojih panjev je sicer zadaj brez vratc, namesto njih pa je tam vse leto nameščena 5 cm debela penasta guma, tako da pri teh ni treba narediti ničesar. Del mojih panjev je klasičnih, zato pri teh zadaj namestim 5 cm debelo penasto gumo ter odprem loputice na vratcih, da odvečna vlaga lahko uhaja iz panja in penasta guma ne plesni. Po zimskem zatiranju in paženju panjev v čebelje družine vse do pomladi ne posegam več. Pri paženju panjev je pomembno, da material, ki ga uporabimo za ta namen, dobro tesni. Če ne, potem se v panjih pojavlja prepah, zato se čebele počutijo slabše, kot če panj sploh ne bi bil opažen.

Če tega nismo storili že prej, lahko decembra tudi znižamo žrela panjev, s čimer onemogočimo vstop mišim in rovkam, poleg tega pa v čebelnjaku nastavimo pasti in vabe za glodavce.

S temi opravili smo delo pri čebelah za to leto končali. Ostanejo nam le še druga čebelar-

Na večini panjev imam namesto vrat 5 cm peno

Foto: Gregor Lužar

ska opravila, ki sicer niso neposredno povezana z delom pri čebelah. To so predvsem različna izobraževanja, ki potekajo pozimi (udeležbo še zlasti priporočam začetnikom!), in društveni občni zbori, na katerih pokramljamo s svojimi čebelarskimi kolegi in tako ob prijetnem druženju bogatimo svoje znanje. Prav tako nam ta mesec ponuja priložnosti za prodajo naših pridelkov na različnih sejmi in stojnicah. Naredimo si tudi načrt dela za prihodnje leto in zberimo ponudbe za stvari, ki jih bomo potrebovali

v novi sezoni, žičimo satnike in si večere krajšajmo z brskanjem po spletu, na katerem najdemo precej uporabnih čebelarskih strani.

Ne koncu tega pisanja naj povem še, da mi je bilo v čast pisati letošnja mesečna navodila. Upam, da ste v njih našli kaj uporabnega zase. V novem letu vam želim obilo zdravja in sreče ter osebnega zadovoljstva pri delu s čebelami. Naj vam uspešno prezimijo in v novi sezoni napolnijo vaše posode za med. Naj medi! ■

ZDRAVJE ČEBEL

Huda gniloba čebelje zalege v številkah

Ivo Planinc*, ivo.planinc@vf.uni-lj.si

Huda gniloba čebelje zalege je bakterijska bolezen pokrite zalege. Zaradi sposobnosti mikroorganizma, da v neugodnih okoliščinah ustvarja izjemno odporne spore, je zatiranje hude gnilobe zelo oteženo. Za to bolezen ne poznamo zdravila, pa tudi pri razkuževanju, s katerim uničimo spore povzročitelja, smo lahko uspešni samo z nekaterimi razkužili, a še to le pod določenimi pogoji.

V tem letu smo v Sloveniji ugotovili hudo gnilobo v 76 čebelnjakih oz. v **0,55 %** vseh čebelnjakov. Zaradi nezmožnosti zdravljenja hude gnilobe je še kako pomembno zgodnje odkrivanje bolezni, ko se ta še ne razširi na druge družine v čebelnjaku oz. na druge čebelnjake v okolici. Bolezen smo dolžni zatirati po zakonu, zato mora vsak čebelar kakršen koli sum, da se je družina okužila s hudo gnilobo, takoj prijaviti pristojnemu veterinarju NVI.

Letos je veterinarje o sumu te bolezni obvestilo samo **22 čebelarjev** (28,9 % od 76 ugotovljenih primerov). V zvezi s tem naj poudarim, da seveda ni nujno, da že čebelar posumi na hudo gnilobo, nujno pa je, da ob rednih pregledih opazi neobičajen razvoj in neobičajno vedenje družine, da zalega ne kaže običajnega videza ... Ob pregledu veterinar sum dokončno potrdi ali ovrže. Z zgodnjim odkrivanjem tistih družin, pri katerih se pojavijo klinični znaki, ter z njihovim izločanjem skušamo pred okužbo obvarovati vse preostale družine v čebelarstvu. S tem lahko občutno zmanjšamo škodo, ki nastane zaradi uničenja okuženih družin. To leto je bilo v Sloveniji zaradi hude gnilobe uničenih **411 čebeljih družin** oz. **0,20 %** vseh čebeljih družin.

Za zgodnje odkrivanje bolezni nam je v pomoč tudi laboratorijska analiza medu, s katero ugotavljamo navzočnost spor *Paenibacillus larvae*. Spore se

lahko v medu pojavijo že pred kliničnim izbruhom bolezni, zato nas rezultati analiz usmerjajo pri našem preventivnem delu. Vsako leto veterinarji NVI od vzamemo **800 vzorcev medu**. Najpogostejši vzrok prenosa bolezni med čebeljimi družinami je ropanje. Ker imamo v Sloveniji **8,9 čebelje družine/km²** in veliko premikov čebel, mora biti vsak čebelar izjemno odgovoren do svojih čebel, posredno pa tudi do vseh čebel v preletni razdalji od čebelnjaka.

Za vsak premik čebeljih družin je treba na podlagi Pravilnika o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje, obveščanje in preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege – *Pestis apium* (Ur. l. RS, št. 119/06) še pred premikom pri pristojnem veterinarju NVI pridobiti potrdilo Promet s čebelami. V prvem delu čebelar s svojim podpisom potrdi, da čebele v njegovem čebelnjaku ne kažejo znakov hude gnilobe čebelje zalege. Pristojni veterinar pa s podpisom potrdi, da za območje, na katerem stoji čebelnjak, ne velja prepoved prometa zaradi pojava hude gnilobe čebelje zalege niti ni postavljen sum bolezni. Leta 2016 je bilo za premik čebel izdanih **2861 potrdil** Promet s čebelami. Za to, da vsak čebelar lahko s podpisom potrdi, da njegove čebele ne kažejo znakov hude gnilobe, mora poznati vsaj osnovne spremembe. Veterinarji NVI že vsa leta izvajamo predavanja tudi s področja poznavanja hude gnilobe. V programskem letu 2015/2016 smo v okviru Uredbe o izvajanju programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2014–2016 (Ur. l. RS, št. 6/14) izvedli **38 predavanj** z naslovom Ugotavljanje in zdravljenje najpogostejših bolezni pri čebeljih družinah, na katerih smo govorili tudi o hudi gnilobi, še posebej pa o prepoznavanju osnovnih kliničnih znakov bolezni, ukrepanju ob njenem pojavu in pravilnem razkuževanju. S to tematiko so bili seznanjeni tudi vsi čebelarji začetniki. Predavanj se je skupaj

* Mag., dr. vet. med., Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Nova Gorica